

Szemes Péter

„Ki hű nyáron?”

(Heltai Jenő: Naftalin)

Az Erdei Színház idei évadnyitóján Heltai Jenő Naftalin című bohózatát adta elő a Békés Megyei Jókai Színház társulata. A színjátékszöveg alapjául szolgáló dráma nem tartozik a szerző legismertebb írásai közé (színpontja messze elmarad a „komoly” színművek – különösen A Tündérlaki lányok és A néma levente – mögött, de néhány elhibázott dramaturgiai megoldása miatt a kor „jól megcsinált” darabjaival sem veszi fel a versenyt), a hatvanas évek óta mégis állandóan szerepel a magyar színházak repertoárján, sőt 1978-ban tévéjáték is készült belőle, parádés szereposztással. A nyomtatásban megjelent szövegváltozatok közül úgy tűnik, Konter László rendező az 1914-es kiadást preferálta, melyből kimaradtak az énekbetétek. Mivel azonban a dalok a bohózat, mint komikus műfaj szerves és kiemelt fontosságú részét képezték – ezt igazolja, hogy a Naftalin kupléit Szirmai Albert írta, illetve, hogy Laboda és Terka duettje átdolgozott formában bekerült Heltai Elfelejtett versek című kötetébe –, célszerűbb lett volna ezeket az előadásba is beemelni.

Konter rendezésében a vígjáték eredeti lipótvárosi polgári atmoszférájának megteremtése a Házmester sajátos beszédmódjára korlátozódott, a helyszín specifikus jellegét sem a jelmez, sem a díszletelemek nem jelezték. Ez a deficit semmiben sem akadályozta a drámaszöveget nem ismerő befogadók értését, értelmezését, hiszen a mai, vidéki nézők közül feltehetően elég kevesen éltek meg a 20-as, 30-as évek igazi fővárosi, polgári világát – a bohózat voltaképpen millióit –, a drámai alakok pedig úgyis állandó komikus típusokat (csapodár férj, csalfa feleség, félszeg szerető, ügyeskedő házmester, etc.) reprezentálnak. A hangsúly tehát a cselekményt szervező „Ki hű nyáron?” alapelve és ennek különböző manifesztációira kerül át. A hűtlenség tárgyi szimbólumává válik a színpad hátsó részén, a két járás (a nézői baloldalon az előszoba, jobbra a háló) közt szinte mértani pontossággal elhelyezett szekrény. Ebben bújtatja el előbb Terka a szeretőjét, Laboda Pétert (akit a Házmester és Kabóczák mentenek meg), majd Csapláros a „délutáni színész” Patkány Etust (öt Mancsi engedi ki) – a félreértések folytán aztán a két elrejtettet összekeverik –, végül innen lép ki az előadás záróképében – a színjáték világába nem illeszkedően – Kabóczáné és két leánya. A szekrény középpontba állítása, kiemelt funkciója miatt, találó megoldásnak bizonyult, több esetben zavarta azonban a színészi játékot és mozgást (Terka például látványosan vonaglott előtte, mikor férjét kellett megakadályoznia a kinyitásban, de Mancsi is nehezen tudta a zárból a kulcsot az ablakon kívülre juttatni).

A rendezői koncepcióban a hűtlenség hangsúlyossá tételével a színészek egy része kiemelte szerepének a nemiséghez kapcsolódó aspektusát. A „polgári” színjátszási stílust ennek megfelelően néhol megtörte a vásári komédiát jellemző hatásvadász játékmód. Szexualitásra utaló gesztusok kerültek előtérbe olyan jelenetekben, ahol ezt a szöveg nem egyértelműen (Terka és Laboda első kettősénél), vagy egyáltalán nem (Kabóczáné és a Házmester duettjénél) indokolja. Ezek a színjáték egészébe nem illeszkedő elemek azonban esetlegesek voltak, nem jellemezték az előadás egészét.

A békéscsabaiak produkciója összességében azt igazolta, hogy rengeteg munkára van még szükség – a rendezőnek a szövegben rejlő lehetőségek nagyobb fokú kihasználására a színjátékban, a színészek számára az artikulált színpadi beszéd és a mozgás tökéletesítésére –, hogy művészileg igazán értékes és a közönség figyelmét végig fenntartó előadást hozzanak létre. A fiataloknak pedig fel kell nőni, egyelőre a mellékszerepekhez is.

Csapláros (Hodu József) és Patkány Etus (Paczuk Gabi) kettőse